

Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumiem (2008. gada 22. maijs) par jaunrades un jauninājumu veicināšanu ar izglītību un mācībām

(2008/C 141/10)

PADOME UN PADOMĒ SANĀKUŠIE DALĪBVALSTU VALDĪBU PĀRSTĀVJI,

ATGĀDINOT par minētā jautājuma politisko kontekstu, kas izklāstīts šo secinājumu pielikumā, kā arī par konferences (2008. gada 9. un 10. aprīlī Brdo) "Veicinot jauninājumus un jaunradi — kā skolas reaģē uz nākotnes sabiedrību izaicinājumiem" rezultātiem,

ŅEM VĒRĀ, KA:

- 1) lai gan dalībvalstis ir pilnīgi atbildīgas par savu izglītības un mācību sistēmu organizēšanu un saturu, jaunrades un jauninājumu veicināšana ir joma, kurā kvalitāte un efektivitāte valsts un reģionālā līmenī varētu iegūt no sadarbības Eiropas līmenī;
- 2) kopīgie Eiropas mērķi — kvalitāte, piekļuve un atklātība plašākai sabiedrībai — ir atbalstīti saskaņā ar pašreizējo darba programmu "Izglītība un mācības 2010. gadam", meklējot efektivitāti un objektivitāti. Tā kā jaunrade un spēja ieviest jauninājumus ir arī būtiskas ilgtspējīgai ekonomiskai un sociālai attīstībai Eiropā, šiem jautājumiem jāpievērš vairāk uzmanības turpmākā Eiropas mēroga sadarbībā izglītības jomā;
- 3) visi izglītības un mācību līmeņi var sekmēt jaunradi un jauninājumus mūžizglītības perspektīvā: agrīnos izglītības posmos koncentrējoties uz motivēšanu, mācīšanās mācīties prasmi un citām pamatprasmēm, savukārt turpmākajos posmos — uz īpašām prasmēm un jaunu zināšanu un ideju radīšanu, izstrādi un piemērošanu.

UZSKATA, KA:

- 1) primārais jauninājumu avots ir jaunrade, ko savukārt atzīst par galveno izaugsmes un labklājības veidošanas virzītājspēku — galveno elementu, lai uzlabotu sociālo jomu un būtisku līdzekli, lai risinātu globālas problēmas, kā, piemēram, klimata pārmaiņas, veselības aprūpe un ilgtspējīga attīstība;
- 2) ja skolām atbilstīgi jāsagatavo skolnieki, lai viņi spētu stāties pretī būtiskiem izaicinājumiem un problēmām ātri mainīgā pasaulē, pieaug vajadzība rīkoties valsts līmenī, kā arī sadarbības ES līmenī un rosināt tālejošākas izmaiņas;

3) pārsniedzot savu būtisko uzdevumu — nodrošināt galveno prasmju apguvi un zināšanu trijstūrim sniedzot pamatīgu prasmju bāzi, izglītības un mācību sistēmām var būt fundamentāla nozīme, attīstot radošās un novatoriskās spējas kā galvenos faktorus, kas stiprinātu nākotnes ekonomikas konkurētspēju, veicinātu sociālo kohēziju un indivīda labklājību;

4) sākot ar skolas līmeni, izglītības sistēmām jāapvieno īpašu zināšanu un prasmju attīstība ar to pamatspēju izveidi, kas saistītas ar jaunradi, kā, piemēram, zinātkāre, intuīcija, kritiska domāšana un plašs redzesloks, problēmu risināšana, eksperimentēšana, riska uzņemšanās un spēja mācīties no neveiksmēm, iztēles izmantošana un hipotētiska spriestspēja, kā arī uzņēmējdarbības izpratne;

5) atsaucot galvenās mūžizglītības pamatprasmes, kas definētas ES 2006. gada Ieteikumā ⁽¹⁾, attiecas uz prasmēm, kuras ir īpaši nozīmīgas attiecībā uz jaunradi un spēju ieviest jauninājumus. Galvenokārt ir vajadzīgas prasmes un zināšanas, kas cilvēkiem ļauj uztvert pārmaiņas kā iespēju, turpināt uztvert jaunas idejas, kā arī cienīt un novērtēt citu vērtības;

6) ņemot vērā pierādījumus, ka daudzveidība un daudz kultūru vide var veicināt jaunradi, uz toleranci un savstarpēju sapratni mērķēta iekļaujoša izglītības politika var pārvērst Eiropas sabiedrības kultūru arvien lielāko daudzveidību par īpašu jaunrades, jauninājumu un izaugsmes vērtību;

7) skolu dalība jaunos un savādākos sadarbības tīklos, īpaši vietējā sabiedrībā izveidotos, var tām palīdzēt sasniegt izglītības mērķus, kā arī palīdzēt veicināt jaunradi un jauninājumus. Izglītības, strādājošās un pilsoniskās sabiedrības sadarbība kopumā ir izšķirīga, lai paredzētu un pielāgotos mainīgajām profesionālās un sociālās dzīves vajadzībām: stažēšanās, kopīgi projekti, mācīšanās no līdzbiedriem un kursu pasniedzēji, kas nav iesaistīti izglītības sistēmā, var skolotājus un skolniekus iepazīstināt ar jaunām idejām;

8) skolotājiem ir izšķirīgi svarīga nozīme, rūpējoties un atbalstot katra bērna radošo potenciālu, un skolotāji to var veicināt ar radošas mācīšanās piemēru.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Ieteikums 2006/962/EK par pamatprasmēm mūžizglītībā (OV L 394, 30.12.2006., 10. lpp.).

Šajā sakarā vēl individualizētākas, uz skolnieku vērsta izglītības pieejas, kas pielāgotas dažādu skolnieku vajadzībām un spējām, tostarp īpaši talantīgiem skolniekiem, šķiet, īpaši veicina jaunradi un, neskatoties uz to ietekmi uz resursiem un iekšējo organizāciju, vairo praktiskāk vai mākslinieciskāk orientētu skolnieku motivāciju un ticību sev;

- 9) skolotāju izglītības iestāžu ieguldījums ir svarīgs, sniedzot skolu personālam pārmaiņām vajadzīgās zināšanas un prasmes, piemēram, prasmes, kas vajadzīgas, lai veicinātu uz skolnieku vērsta pieejas, uz sadarbību vērsta darba metodes un modernu, galvenokārt uz IKT balstītu, mācīšanas instrumentu lietojumu. Veicinot jaunrades spējas un attieksmi skolās, vajadzīgs arī jaunradei atvērtas organizatoriskas kultūras atbalsts un kopumā jauninājumiem draudzīgas vides radīšana, kā arī vadība, kas ir apņēmības pilna un tendēta virzīties uz attīstību visos līmeņos;
- 10) tā kā aizvien biežāk mācīšanās notiek darba vietā, neoficiālā kontekstā un brīvajā laikā, bieži izmantojot jaunus, uz IKT balstītus līdzekļus un metodes, jaunrades un jauninājumu spēju attīstībai ir nozīme visos mūžizglītības aspektos;
- 11) piesaistot apmaiņu ar datiem, ir vajadzīgi plašāki pētījumi par mācīšanās rezultātu apzināšanas, definēšanas, novērtējuma un reģistrēšanas metodēm vieglās starpnozaru iemaņās kā jaunrade un spēja ieviest jauninājumus. Ir arī jāsniedz izglītības politikas veidotājiem spēcīgāka pierādījumu bāze par to, ka ar mūžizglītību veicina radošas un novatoriskas spējas, un jāpēta iespējamais ieguldījums, ko ES varētu sniegt šajā procesā.

AICINA DALĪBVALSTIS:

- 1) apsvērt, kā veicināt lielāku zināšanu un prasmju sinerģiju, no vienas puses, un jaunrades, no otras puses, kā arī, kā labāk veicināt, uzraudzīt un vērtēt jaunradi un spēju ieviest jauninājumus visos izglītības un mācību līmeņos;
- 2) mudināt skolotājus attīstīt savu kā mācīšanās sekmētāju un jaunrades veicinātāju profesionālo nozīmi un palīdzēt skolotāju izglītības iestādēm reaģēt uz skolotāja profesijai izvirzītajām jaunajām prasībām, piemēram, veicinot uz sadarbību, uz skolnieku vērsta pieejas, novatorisku mācību vidi un atvērtu izglītības resursu lietojumu;

- 3) veicināt mācīšanās kultūru, izveidojot plašākas mācīšanās kopienas, veicinot un atbalstot sadarbības tīklus un partnerību — iesaistot pilsonisko sabiedrību un citas ieinteresētās puses — kā piemēram, izglītību un tādu saistītu jomu kā kultūra, no vienas puses, un strādājošo sabiedrību, no otras puses.

AICINA DALĪBVALSTIS UN KOMISIJU:

- 1) apsvērt jaunrades un spējas radīt jauninājumus veicināšanu ietvert starp pašreizējiem un turpmākiem Eiropas sadarbības mērķiem izglītības un mācību jomā, papildinot 2006. gada lēmuma par mūžizglītības pamatprasmēm veicināšanu un atbalstīšanu; un pētīt atbilstīgus un efektīvus Eiropas līmeņa līdzekļus, kā, piemēram, mācīšanos ar līdzbiedriem, lai sasniegtu šos mērķus visos izglītības un mācību līmeņos un mūžizglītības perspektīvā;
- 2) veicināt radošo darbu kultūras jomā, starpkultūru dialogu un sadarbību vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī, lai attīstītu vidi, kas īpaši veicina jaunradi un jauninājumus;
- 3) radīt sinerģijas, lai, aktīvi sadarbojoties ar atbilstīgām starptautiskām organizācijām, galvenokārt, Eiropas Padomi, Unesco un ESAO, tādās jomās kā izglītība, demokrātija, tolerance un cilvēktiesības atbalstītu jaunrades un jauninājumu veicināšanu. (Būtu jānodrošina visu dalībvalstu tiesības piedalīties šajā darbā);
- 4) veicināt un atbalstīt tādas ar faktiem pamatotas izglītības politikas paraugprakses attīstību un izplatību, kas saistīta ar radošu un novatorisku prasmju veicināšanu Eiropā;
- 5) atbilstīgi izmantot ES programmas un instrumentus, lai veicinātu un atbalstītu radošas un novatoriskas spējas visos mūžizglītības posmos, kā arī pašā izglītības procesā.

UN AICINA KOMISIJU:

- 1) gan ES līmenī, gan dalībvalstīs, sadarbojoties ar Eiropas un starptautiskām pētniecības iestādēm, atbalstīt atbilstīgus pētījumus, analīzi un informācijas apmaiņu par radošu un novatorisku prasmju veicināšanu un attīstību izglītībā un mācībās;
- 2) jaunas, stratēģiskas sistēmas "Eiropas sadarbība izglītības un mācību jomā pēc 2010. gada" izstrādes procesā turpināt centienus celt izpratnes līmeni par jautājumiem, kas saistīti ar jaunrades un jauninājumu spējas attīstību ar izglītību un mācībām vispārējā ES plaša mēroga jauninājumu politikā.

PIELIKUMS

POLITISKAIS KONTEKSTS

1. Izglītības padomes ziņojums 2001. gada pavasara Eiropadomei ⁽¹⁾ un secīgi pieņemtā detalizēti izstrādāta darba programma ⁽²⁾, kurā noteikti vairāki konkrēti Eiropas izglītības un mācību sistēmas nākotnes mērķi, tostarp — *attīstīt prasmes, kas nepieciešamas zināšanu sabiedrībā, padarīt mācīšanos piesaistošāku un stiprināt saiknes starp darba dzīvi un pētījumiem, un sabiedrību kopumā.*
2. 2006. gada pavasara Eiropadomes secinājumi, kuros noteikts, ka ir jāpastiprina reformas, lai nodrošinātu tādas augstas kvalitātes izglītības sistēmas, kas ir gan efektīvas, gan objektīvas, un atzina, ka ārkārtīgi būtiski ir meklēt izcilību un jauninājumus visos izglītības un mācību līmeņos ⁽³⁾.
3. Padomes 2006. gada novembra secinājumi par izglītības un mācību efektivitāti un vienlīdzību, kuros noteikts, ka izglītības iestādēm būtu jāpievēršas plašākai mācību videi, lai veicinātu un uzturētu efektivitāti, vienlīdzīgumu un vispārējo labklājību ⁽⁴⁾.
4. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada decembra lēmums par galvenajām mūžizglītības pamatprasmēm, izceļot kritiskas domāšanas, jaunrades, iniciatīvas, problēmu risināšanas, riska uzņemšanās, lēmumu pieņemšanas un lietišķas emociju pārvaldīšanas nozīmi visās astoņās pamatprasmēs ⁽⁵⁾.
5. Padomes 2006. gada decembra secinājumi par stratēģiskām prioritātēm attiecībā uz jauninājumiem ES līmenī ⁽⁶⁾, kuros izglītība definēta kā jauninājumu priekšnosacījums un noteikts, ka ar izglītību jau no mazotnes jāveicina talants un jaunrade un, kurus pieņēma atbildot uz Komisijas 2006. gada 13. septembra paziņojumu Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Zināšanu izmantošana praksē: Plaša mēroga inovācijas stratēģija ES" ⁽⁷⁾.
6. Komisijas 2007. gada maija paziņojums "Eiropas programma attiecībā uz kultūru globalizētā pasaulē", kurā noteikts, ka ir jāpēta un jāveicina kultūras nozīme, atbalstot un veicinot jaunradi un jauninājumus; tajā jaunrade uzskatīta par jauninājumu pamatu ⁽⁸⁾.
7. Padomes 2007. gada maija secinājumi par saskaņotu rādītāju un kritēriju sistēmu progresa pārraudzībai ceļā uz Lisabonas mērķiem izglītībā un mācībās, kuros atzīts, ka saskaņotu rādītāju un kritēriju noteikšana ir nepārtraukts un konsultatīvs process ⁽⁹⁾.
8. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 2007. gada novembra secinājumi par skolotāju izglītības kvalitātes uzlabošanu, ar kuriem panākta vienošanās veicināt tādu zināšanu apguvi, kas dos iespēju skolotājiem attīstīt jaunas zināšanas un būt novatoriskiem iesaistoties pārdomātā praksē un pētījumos ⁽¹⁰⁾.
9. Padomes un Komisijas 2008. gada kopīgais ziņojums par sasniegto — īstenojot darba programmu "Izglītība un mācības 2010. gadam" — "Mūžizglītība zināšanām, jaunradei un jauninājumiem", kurā uzsvērts, ka pētījumiem un jauninājumiem vajadzīga plaša sabiedrības iemaņu bāze un ka izcilība un pamatprasmes jāattīsta visās izglītības un mācību sistēmās un līmeņos ⁽¹¹⁾.
10. Galvenie Izglītības padomes vēstījumi 2008. gada pavasara Eiropadomei, kuros noteica, ka gan izglītībai, gan mācībām būtu jāsniedz iedzīvotājiem plaša zināšanu un iemaņu bāze un jāattīsta skolnieku jaunrade un spēja ieviest jauninājumus, un, ka šajā sakarā visos līmeņos būtu jāizstrādā mācību programma, lai veicinātu skolnieku jaunrades un novatoriskās prasmes ⁽¹²⁾.

⁽¹⁾ Konkrēti turpmākie izglītības un mācību sistēmu mērķi — Padomes (Izglītība) ziņojums Eiropadomei (dok. 5980/01).

⁽²⁾ Detalizēta darba programma par turpmākiem pasākumiem sakarā ar izglītības un mācību sistēmu mērķiem Eiropā, parasti to dēvē par darba programmu "Izglītība un mācības 2010. gadam" (OV C 142, 14.6.2002., 1. lpp.).

⁽³⁾ Prezidentvalsts secinājumi, Briseles Eiropadome, 2006. gada 23. un 24. martā (dok. 7775/06).

⁽⁴⁾ Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 2006. gada 14. novembra secinājumi par efektivitāti un vienlīdzīgumu izglītībā un mācībās (OV C 298, 8.12.2006., 3. lpp.).

⁽⁵⁾ Lēmums 2006/962/EK.

⁽⁶⁾ Padomes 2006. gada 4. decembra secinājumi par Plašu inovāciju stratēģiju: Stratēģiskas prioritātes attiecībā uz jauninājumiem ES līmenī (dok. 16253/06).

⁽⁷⁾ Dok. 12940/06.

⁽⁸⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — Paziņojums (2007. gada 10. maijs) par Eiropas darba kārtību kultūrai augošās globalizācijas apstākļos (KOM(2007) 242 galīgā redakcija).

⁽⁹⁾ Padomes secinājumi par saskaņotu rādītāju un kritēriju sistēmu progresa uzraudzībai ceļā uz Lisabonas mērķiem izglītībā un mācībās, 2007. gada 24. maijs (OV C 311, 21.12.2007., 13. lpp.).

⁽¹⁰⁾ Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumi 2007. gada 15. novembrī par skolotāju izglītības kvalitātes uzlabošanu (OV C 300, 12.12.2007., 6. lpp.).

⁽¹¹⁾ "Mūžizglītība zināšanām, jaunradei un jauninājumiem" — Padomes un Komisijas 2008. gada kopīgais progresa ziņojums par sasniegto, īstenojot darba programmu "Izglītība un mācības 2010. gadam" (dok. 5723/08).

⁽¹²⁾ Izglītības padomes galvenie vēstījumi izglītības/mācību un jaunatnes jomā 2007. gada pavasara Eiropadomei (dok. 6445/08).

11. 2008. gada pavasara Eiropadomes secinājumi, kuros kā galvenais nākotnes izaugsmes faktors apsvērts pilnīgs Eiropas pilsoņu jaunrades un jauninājumu attīstības potenciāls, kas balstās uz Eiropas kultūru un uz zinātnes izcilību ⁽¹⁾.
 12. Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumam par Eiropas jaunrades un jauninājumu gadu (2009. gads) ⁽²⁾.
-

⁽¹⁾ Prezidentvalsts secinājumi, Eiropadomes sanāksme Briselē 2008. gada 13. un 14. martā (dok. 7652/08).

⁽²⁾ Dok. 7755/08.